

T.B.M.M.
CUMHURİYET HALK PARTİSİ
Grup Başkanlığı

Tarih : 18 Mayıs 2022
Sayı : 3365

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

Türk üniversitelerinde ciddi bir akademik gerileme yaşanmaktadır. Ülkemizin seçkin üniversitelerin dünya ligindeki sıralaması her geçen gün azalmakta, siyasi baskı nedeniyle öğretim üyeleri bilimsel faaliyetlerde geri kalmakta, liyakatsiz atamalar akademik personel kalitesini aşağı çekmekte ve plansızlık bölüm ve programların kapanmasına yol açmaktadır. Genel olarak üniversiteler, özel olarak ise akademisyenlerin özlük sorunlarının belirlenerek çözüme kavuşturulması amacıyla Anayasanın 98 ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 104 ve 105. maddeleri uyarınca araştırması açılmasını arz ederiz.

Deniz YAVUZYILMAZ
Zonguldak Milletvekili

Ahmet Fethi Gorer
Nigde

Candan Yüceer
Tekirdağ Milletvekili

Durak Erbay
musla

AHİA SERTEL
İzmir Mv.

Veli Ağbaba
Malatya Mv.

Palat Savaş
Tunceli Mv.

SİBEL ÖZDEMİR
İstanbul

Kemal Zeybek
Samsun Mv.

TEKİN BİNGÖL
ANKARA Mv.

Mustafa Özkan
Bursa Mv.

Tufan Köse
Gorun Mv.

Ali Seker
İstanbul Mv.

Onursal Adigüzel
İst. Mv.

Tufan Köse
Gorun Mv.

İlhan Özer
Ağrı Mv.

Neslihan Hancıoğlu
Samsun Mv.

Veli Ağbaba
Malatya Mv.

3365 Sayılı Meclis Araştırma Önergesinin İmza Çizelgesi

Adı Soyadı	Seçim Bölgesi	İmza
Abdurrahman TURDENE Adıyaman		OK
Deniz Yavaşılmaz Zonguldak		

Ülkemizde 2022 yılı Mart ayı itibariyle 207 yükseköğretim kurumu varlığını sürdürmektedir. Bunların 129'u devlet üniversitesi, 74'ü vakıf üniversitesi ve 4'ü vakıf meslek yüksekokuludur. YÖKSİS verilerine göre 2020-2021 eğitim ve öğretim yılı itibarıyla 204 yükseköğretim kurumu aktif olarak faaliyette iken 3 üniversitede eğitim ve öğretim faaliyetine başlanmamıştır. 2019-2020 eğitim ve öğretim yılında ise 194'ü üniversite 5'i vakıf meslek yüksekokulu olmak üzere 199 yükseköğretim kurumu aktif olarak eğitim ve öğretim faaliyetinde bulunmuştur. Bu rakamların da açıkça gösterdiği üzere 2019-2020 eğitim ve öğretim dönemi ile 2020-2021 eğitim ve öğretim dönemi arasında 5 yükseköğretim kurumunda öğrenci kabulüne başlanmıştır.

Türkiye'deki 207 yüksek öğretim kurumunda çeşitli unvanlarda 184 bin 350 akademisyen çalışmaktadır. Üniversitelerdeki akademisyen sayıları daha ayrıntılı bir şekilde incelendiğinde ise karşımıza şöyle bir tablo çıkmaktadır: Yükseköğretim kurumlarında toplam 32 bin 144 Profesör çalışmaktadır. Profesörlerin 21 bin 468'i erkek, 10 bin 676'sı kadındır. Üniversitelerde çalışan doçent sayısı 20 bin 092'dir. Doçentlerin 12 bin 023'ü erkek, 8 bin 069'u kadındır. Üniversite personeli olan 41 bin 416 doktor öğretim üyesinin 22 bin 518'i erkek, 18 bin 898'i ise kadındır. 38 bin 311 öğretim görevlisinden 19 bin 459'u kadın, 18 bin 852'si erkektir. Yükseköğretim kurumlarındaki en kalabalık akademisyen grubu araştırma görevlileridir. Toplam 52 bin 387 asistandan 27 bin 224'ü kadın, 25 bin 163'ü erkektir.

Türk Üniversite sistemi yoğunluğu giderek artan bir şekilde kayyım rektör uygulamaları, rektör ve dekan atamalarında parti referansı, akademik atama ve yükseltmelerde torpil, özel ilan, liyakatsizlik iddiaları, rektörlerin öğrenciler ve öğretim üyeleri üzerinde kurduğu siyasi baskı ortamı ve çalışma ilişkilerinde mobbing iddialarıyla anılır olmuştur. Ayrıca devlet üniversiteleriyle vakıf üniversiteleri arasındaki çalışma ve ücret farklılıkları Türk yüksek öğretim sisteminin bütünsel bir şekilde gelişmesini engellemektedir.

29 Ekim 2016 tarihinde Resmi Gazetede yayınlanan 676 sayılı KHK ile 2547 sayılı YÖK Kanunun 13. maddesinin (a) fıkrası değiştirilmiş, üniversitede seçimler kaldırılarak rektör atamaları doğrudan doğruya Cumhurbaşkanına bırakılmıştır. Seçimin kaldırılması rektör seçimlerinde 1980-1992 arasında uygulanan yöneme dönüş anlamına gelmektedir. Partili Cumhurbaşkanı modeliyle birlikte parti bağı olan kişilerin rektörlük görevine atanması uygulaması yaygınlık kazanmıştır. Bugün itibariyle 9 eski AKP'li milletvekili çeşitli üniversitelerde rektörlük yapmaktadır. Ayrıca milletvekili aday adayı ve belediye başkan adayı isimler de çeşitli üniversitelerde rektörlüğe atanmıştır. Rektörlerin bulundukları illerdeki AKP il başkanları ve AKP milletvekilleriyle yaptıkları toplantılar ve siyasi iktidar lehine verdiği demeçler de sıklıkla kamuoyuna yansımaktadır.

Rektörlük makamının siyasallaşmasıyla birlikte akademik kalite de ciddi bir düşüş yaşanmıştır. Bugün itibariyle devlet ve vakıf üniversitelerinde görev yapan 196 rektörden 68'in hiç uluslararası yayını yoktur. Yine benzeri şekilde uluslararası atıflar bakımından yetersizlik söz konusudur. 71 rektörün yayınları için hiç uluslararası atıf almamıştır. Pek çok üniversitede rektörler fakülte dekanlıklarını da vekalet etmekte, birden fazla idari görevi birlikte yürütmektedir. Ayrıca YÖK'ün yaptığı dekan atamalarında rektörlerin dekan önerme yetkisi vardır. Bu nedenlerle rektörlerin giderek siyasileşmesi ve akademik kalitenin düşüşü tüm fakülteleri doğrudan doğruya etkilemektedir.

Rektörlük seçiminin kaldırıldığı 2016 yılında ilk 500'de 4 Türk üniversitesi vardı. Bunlar, Boğaziçi, Koç, Sabacı ve Bilkent Üniversiteleri ilk 500'de yer alan devlet ve vakıf üniversiteleriydi. Ayrıca ODTÜ, İTÜ ve Hacettepe Üniversiteleri ilk 1000 listesinde yer almaktaydı. 6 yıllık kayyım rektör tecrübesi sonucunda bugün itibariyle ilk 500'de hiç üniversitemiz kalmamıştır. Ayrıca ilk 1000'de yer alan tüm üniversitelerimiz bu süreçte basamak kaybetmiştir.

Üniversitedeki yönetim zafiyeti ve akademik özgürlüklerdeki büyük gerileme öğretim elemanlarının özlük sorunlarını daha da derinleştirmektedir. YÖK düzenli bir şekilde akademik personel sayılarını açıklıyor olmasına rağmen ne kadar akademisyenin kadro sorunu yaşadığını, kaç akademisyenin hak ettiği kadronun altında bir kadroda çalıştığını ve kadro sorunları nedeniyle üniversite yönetimlerine kaç dava açıldığını açıklamamaktadır. Kamuoyuna yansıyan haberlerin yoğunluğu özlük haklarıyla ilgili sıkıntının açıklanmayan rakamlara rağmen çok büyük olduğunu göstermektedir. Ayvansaray, Bilgi, Nişantaşı ve Maltepe Üniversitelerinde yakın zamanda meydana gelen kurum içi tartışmalar ve toplu işten çıkarmalar vakıf üniversitelerinin öğretim elemanlarının özlük haklarını sistematik bir şekilde ihlal ettiğini göstermektedir.

YÖK Kanunu, atama ve yükseltme yönetmeliği ve örnek olaylar incelendiğinde öğretim elemanlarının özlük haklarıyla ilgili sorunlarının beş ana başlıkta toplandığı görülmektedir:

- 1) Akademik personelin hak ettiği kadroya atanmasıyla ilgili herhangi bir süre sınırı yoktur. Doktorasını bitirmiş ve bu nedenle doktor öğretim üyeliğine hak kazanmış bir araştırma görevlisi veya doçentlik unvanını almış bu nedenle doçent kadrosuna atanmayı hak etmiş bir doktor öğretim üyesi yıllarca kadro bekleyebilmektedir. Kadro ilanlarında süre koşulunun olmaması rektörlüklerin öğretim üyelerine yaptığı baskı ve mobbingin ana nedenidir. Kadroya atanma koşullarını sağlamış akademik personel rektörlük ilana çıkmadığı müddetçe atanamamaktadır. Rektörlerin kadro ilanlarında hangi akademik personele yer vereceği belirsiz olduğundan ve atanma

süreci süre koşulunu bağlanmadığından rektörler bu durumu üniversite içi iktidar alanlarını genişletmekte bir enstrüman olarak kullanmaktadır. Bugün Türk üniversitelerinde on binlerce akademisyen hak ettiği kadroya atanmayı beklemekte, beklediği süre boyunca maddi ve manevi kayıplara uğramaktadır. Ataması yapılmayan ve bu nedenle unvanına uygun kadroda çalışamayan akademisyenlerin ezici bir çoğunluğu ise kayyım rektörler tarafından muhalif oldukları gerekçesiyle fişlenen kişilerdir. Bu sorunu ortadan kaldırmak için YÖK Kanununa kadro atanma süreçleriyle ilgili bir süre sınırının konulması gerekir. Örneğin bu süre sınırı 1 yıl olarak tespit edilirse, hak ettiği kadroya 1 yıl boyunca atanmayan akademisyenle ilgili ek prosedürler devreye sokulmalıdır. Bu bağlamda YÖK bünyesinde bir mobbing komisyonu kurulması ve kadro sorunu nedeniyle mağdur olan akademisyenlerin şikâyeti üzerine rektörler ve dekanlara idari soruşturma açılmalıdır. Ayrıca hak ettiği kadroya atanamayan akademik personelinin zorunlu hizmeti kaldırılmalı ve ilgili kişinin başka bir üniversiteye başvurusunun yolu açılmalıdır. Son olarak çalıştığı üniversitede kadroya atanamayan akademisyenin başvurusu halinde YÖK, ilgili akademik personelin başka bir üniversitede kadro almasını sağlamalıdır. YÖK aracılığıyla yapılan bu zorunlu atama prosedürü yakın geçmişte Polis Akademisi ve TODAİE'nin tasfiye süreçlerinde kullanılmıştır. İlgili mekanizmanın tüm üniversiteler ve tüm akademisyenler için yaygınlaştırılması gerekmektedir.

- 2) Üniversitedeki özlük haklarıyla ilgili bir diğer sorun unvana bağlı kadrolarla unvandan bağımsız kadrolar arasındaki farklılıktır. Akademide iki kadro, doktor öğretim üyesi ve doçent doğrudan doğruya unvana bağlıdır. Bu iki kadroda, en azından üniversite için atama ve yükseltme işlemleri için ilan koşulu kaldırılmalıdır. Doktorasını bitiren bir araştırma görevlisi veya doçentlik sınavını kazanmış bir doktor öğretim üyesi üniversitenin atama koşullarını sağlıyorsa başka bir işleme gerek olmaksızın ilgili kadroya atanmalıdır. Unvanla kadro arasındaki bu devamlılık kanuni metinlere de yansımıştır. 2914 Sayılı Yükseköğretim Personel Kanunu değiştiren 1995 tarihli 527 sayılı KHK doçentlerin mali haklarını unvan koşuluna bağlamıştır. Ancak pek çok üniversitede doçentlik unvanını alan ama doçentlik kadrosuna atanamayan akademisyenler kanunun açık hükmüne rağmen doçentlik maaşı alamamaktadır.

- 3) Kadro ilanlarında özel şart kaldırılmalıdır. Aslında 12/6/2018 tarihinde Öğretim Üyeliğine Yükseltme ve Atama Yönetmeliğinin 3 fıkrasında değişiklik yapılmış

“İlana başvuru koşulu olarak lisansüstü tez veya uzmanlık tezleri adlarının bir kısmı veya tamamı yazılmayacağı gibi ilanda sadece belli bir adayı tanımlayan özel şartlara da yer verilemez” hükmü getirilmiştir. Ancak bu yönetmelik değişikliği rektörlükler tarafından uygulanmamaktadır. Özel şartı kaldıran ve kamuoyunda “adrese teslim kadro” olarak bilinen liyakatsiz atamaların önüne geçmeyi amaçlayan ilgili yönetmelik maddesinin doğrudan doğruya YÖK Kanununa eklenmesi gerekmektedir. Ayrıca YÖK Kanunu ve Türk Ceza Kanununa ekleme yaparak özel şart koyma yasağını ihlal eden rektörler için adli ve idari soruşturma yolu açılmalıdır. Özel şart koyarak kayırmacılık yapan ve üniversitelerdeki liyakat düzenini ortadan kaldıran rektörler disiplin cezası, adli para ve hapis cezası yaptırımlarıyla karşı karşıya bırakılmalıdır.

- 4) Üniversitelerde kadın akademik personel istihdamıyla ilgili sorun yaşamaktadır. Araştırma önergemiz içerisinde verilen ve YÖK’ün güncel verilerine dayanan sayılar açıkça göstermektedir ki araştırma görevlisi ve öğretim görevlisi gibi nispeten daha alt düzey kadrolarda kadınların sayısı erkelerden fazladır. Ancak doktor öğretim üyesi, doçentlik ve profesörlük kadrolarında kadın oranı belirgin bir şekilde azalmaktadır. Araştırma görevlisi ve öğretim görevlisinde %50 üstünde olan kadın akademisyen sayısı doktor öğretim üyesinde %45,6, doçentlikte %40,1, profesörlükte ise %32,4’e düşmektedir. Kadın idareci oranı ise çok daha kötüdür. Dekanların %17,9’u, rektörlerin ise %8,7’si kadındır. 21 YÖK üyesinden sadece 1’i kadındır. Kadınlara değil de erkeklere pozitif ayrımcılık yapan ve üst düzey akademik kadroları daha çok erkeklere tahsis eden bu yapının değişmesi için tedbir alınması gerekir. Bu bağlamda her üniversitede ve YÖK’te bir toplumsal cinsiyet eşitliği komisyonu kurulmalı, ilgili komisyon akademik atamalarındaki kadın-erkek dengesizliği için mevzuat değişikliği ve denetim işleriyle ilgilenmelidir.
- 5) Vakıf üniversitelerinde ise akademisyeni tazminatsız işten atma, akademik çalışmaya izin vermeyecek ölçüde yoğun çalıştırma ve ücret artışı yapmama gibi uygulamalar çok yaygındır. 15.4.2020’de kabul edilen 7243 sayılı kanunla Yükseköğretim Kanunu’nda yapılan değişiklik uyarınca, “Vakıf yükseköğretim kurumlarında çalışan öğretim elemanlarına, unvanlarına göre Devlet yükseköğretim kurumlarında ödenen ücret tutarından az ücret verilemez” (Ek Madde 8, ek fıkra) hükmü getirilmiş olmasına rağmen Vakıf Üniversiteleri bu Kanunu uygulamamakta, YÖK ise Kanunu uygulamayarak suç işleyen Vakıf Üniversitesi yöneticileri hakkında cezai işlem yapmamaktadır. Bu durumun düzeltilmesi ve

Vakıf üniversiteleriyle ilgili iyileştirici tedbirlerin acilen hayata geçirilmesi gerekmektedir.

Bu açıklamalardan da anlaşıldığı üzere Türk Üniversitelerinde ciddi bir çöküş yaşanmaktadır. YÖK Kanunu ve bağlı mevzuattaki belirsizlikler, rektörlere tanınan geniş yetkiler rektörlük seçimlerinin kaldırılması ve kayyım rektörlük düzeniyle birleşince akademik kalite belirgin biçimde gerilemiştir. Üniversiteler akademik başarılarıyla değil rektör ve dekanların personele yaptığı sistematik mobbing, liyakati ortadan kaldıran atamalar, rektörlerin kendi aile fertleri dahil olmak üzere eş, dost, akraba, siyasi nüfus sahibi kişilere sağladığı ayrıcalıklarla anılır olmuştur. Ayrıca akademisyenlere yönelik baskı ve özlük haklarının kullanımı konusundaki güvencesizlik üniversiteleri sessizleştirmiştir. Siyasi iktidara yakın olan ve bu durumdan menfaat sağlayan azınlık bir grup hariç akademisyenlerin büyük bir kısmı Türkiye ve dünya meseleleri hakkında görüş belirtmemektedir. Genel olarak üniversiteler, özel olarak ise akademisyenlerin özlük sorunlarının belirlenerek çözüme kavuşturulması amacıyla Anayasanın 98 ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 104 ve 105. maddeleri uyarınca araştırması açılmasını arz ederiz.

ARAşTIRMA ÖNERGESİ ÖZETİ

Türk Üniversitelerinde ciddi bir çöküş yaşanmaktadır. YÖK Kanunu ve bağlı mevzuattaki belirsizlikler, rektörlere tanınan geniş yetkiler rektörlük seçimlerinin kaldırılması ve kayyım rektörlük düzeniyle birleşince akademik kalite belirgin biçimde gerilemiştir. Üniversiteler akademik başarılarıyla değil rektör ve dekanların personele yaptığı sistematik mobbing, liyakati ortadan kaldıran atamalar, rektörlerin kendi aile fertleri dahil olmak üzere eş, dost, akraba, siyasi nüfus sahibi kişilere sağladığı ayrıcalıklarla anılır olmuştur. Ayrıca akademisyenlere yönelik baskı ve özlük haklarının kullanımı konusundaki güvencesizlik üniversiteleri sessizleştirmiştir. Siyasi iktidara yakın olan ve bu durumdan menfaat sağlayan azınlık bir grup hariç akademisyenlerin büyük bir kısmı Türkiye ve dünya meseleleri hakkında görüş belirtmemektedir. Genel olarak üniversiteler, özel olarak ise akademisyenlerin özlük sorunlarının belirlenerek çözüme kavuşturulması amacıyla Anayasanın 98 ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İttüzüğünün 104 ve 105. maddeleri uyarınca araştırması açılmasını arz ederiz.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

Tekirdağ Milletvekilimiz Candan Yüceer'in ilk imzacısı olduğu, 3365 grup numaralı,
18 Mayıs 2022 tarihli araştırma önergesine katılıyorum.

Gereğini arz ederim. 25 Mayıs 2022

Utku Gökçören
Eskişehir Mv.
U. G.